

Kartlegging og analyse som utgangspunkt for utviklingsarbeid

Per E. Garmannslund Dosent Phd

Per E. Garmannslund - pergar@nla.no

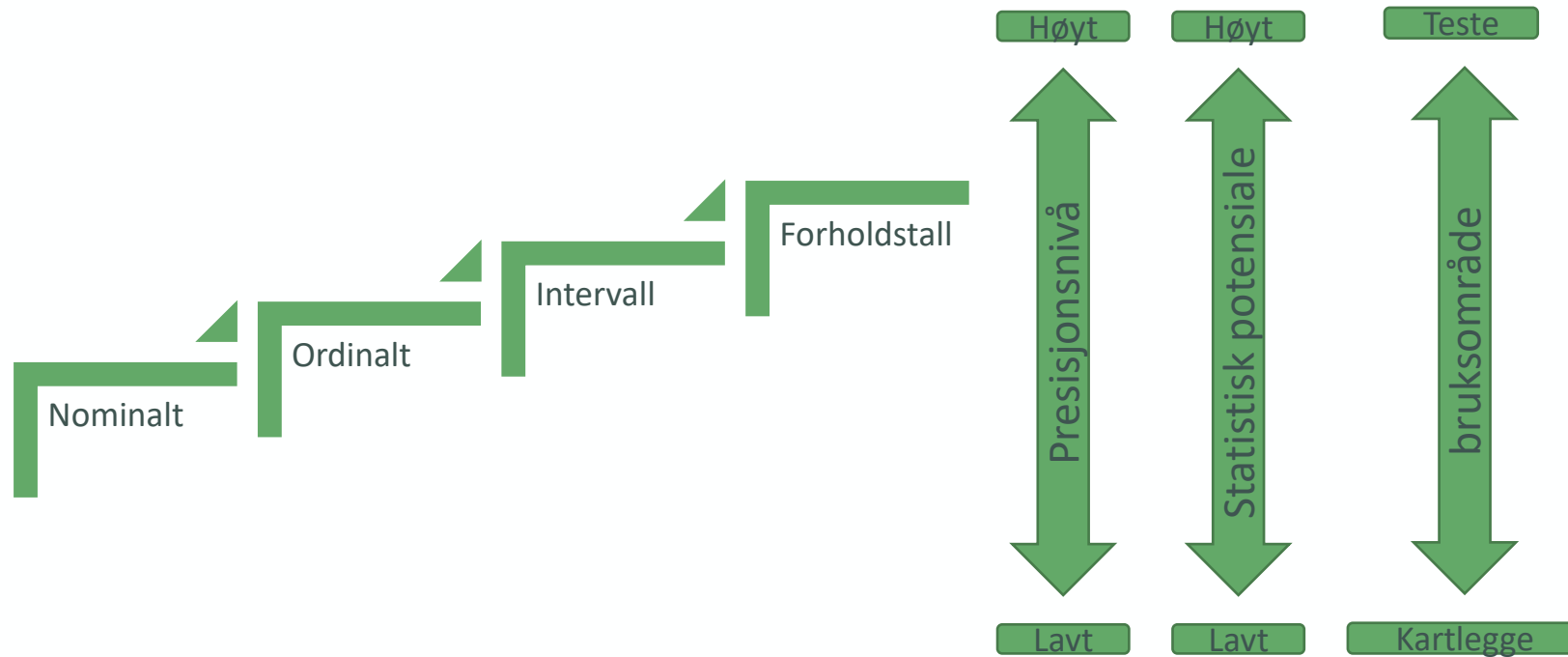
NLA
Høgskolen

Kartlegging og analyse: Hva, hvordan, hvorfor?

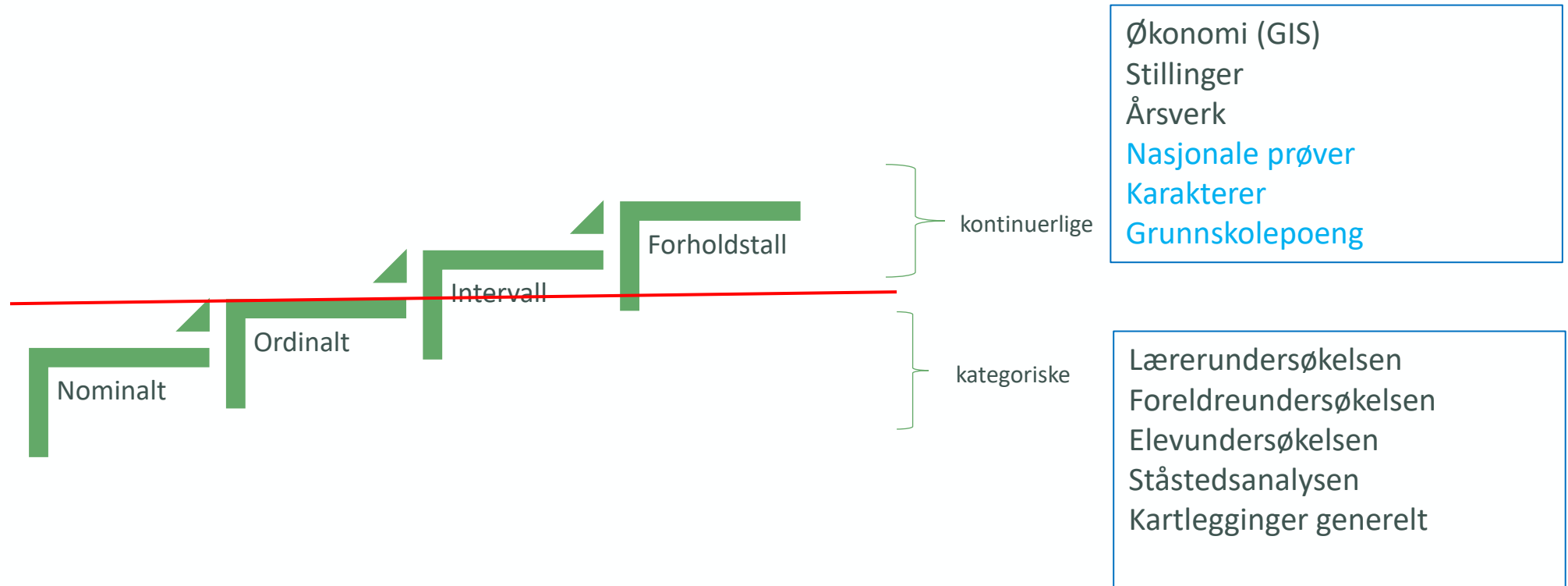
- Når vi tester og bruker kartleggingsverktøy handler det å beskrive «virkeligheten» ved hjelp av tall i stedet for ord.
- Fordelen er at mange kan få uttrykke sin mening
- Ulempen er at en må «standardisere» svarmulighetene/alternativene hvis en skal ha nytte av en den tallmessige tilnærmingen
- Tall i seg selv skaper noen utfordringer fordi det oppfattes gjerne som «sannheter»

Variabler – ulike kvaliteter og egenskaper

Variabler har ulike kvaliteter, f.eks. er noen mer presise i hva de måler enn andre.

Variabler – ulike kvaliteter og egenskaper

Tolkningsnøkler for analyse

Hva er det typiske svaret/verdien i en fordeling?

- Median, gjennomsnitt...

Hvordan varierer/sprer svargivning/verdier seg i forhold til det typiske svaret?

- Variasjonsbredde, varians, standardavvik...

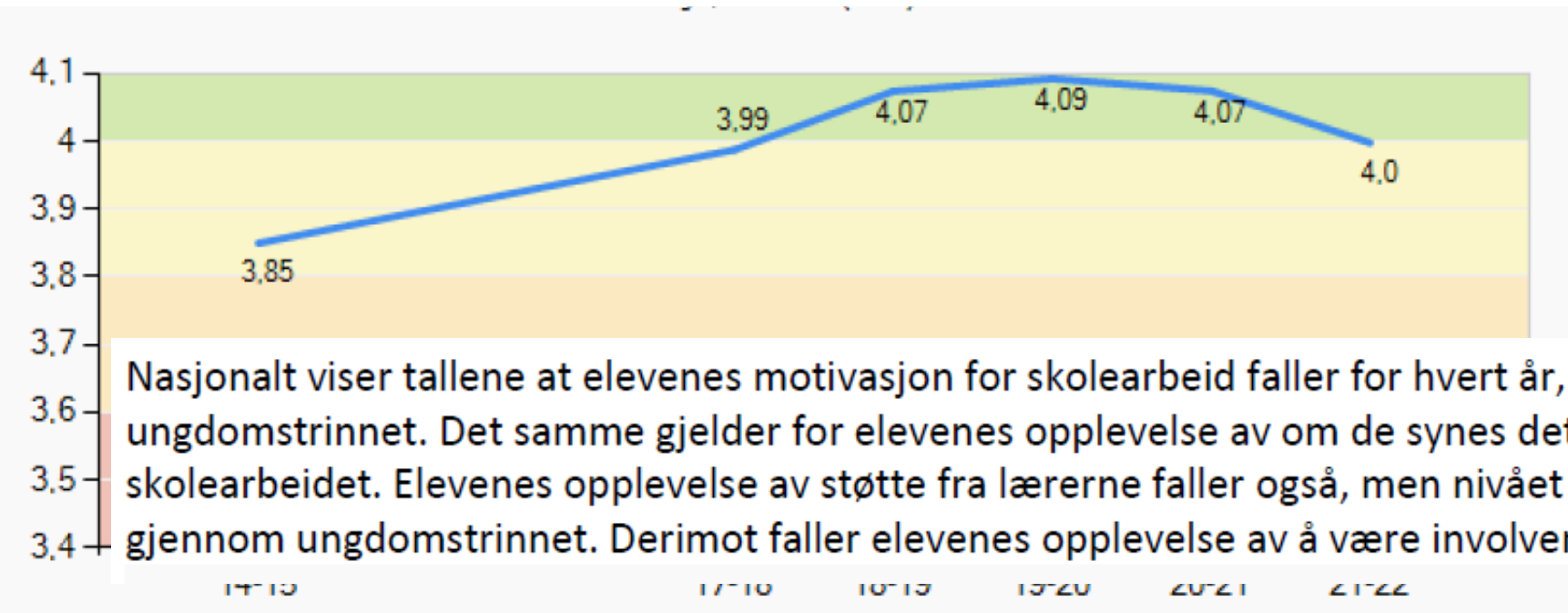
Tilstandsrapport/kvalitetsmelding

§ 13-3e. *Plikt for kommunen og fylkeskommunen til å arbeide med kvalitetsutvikling*

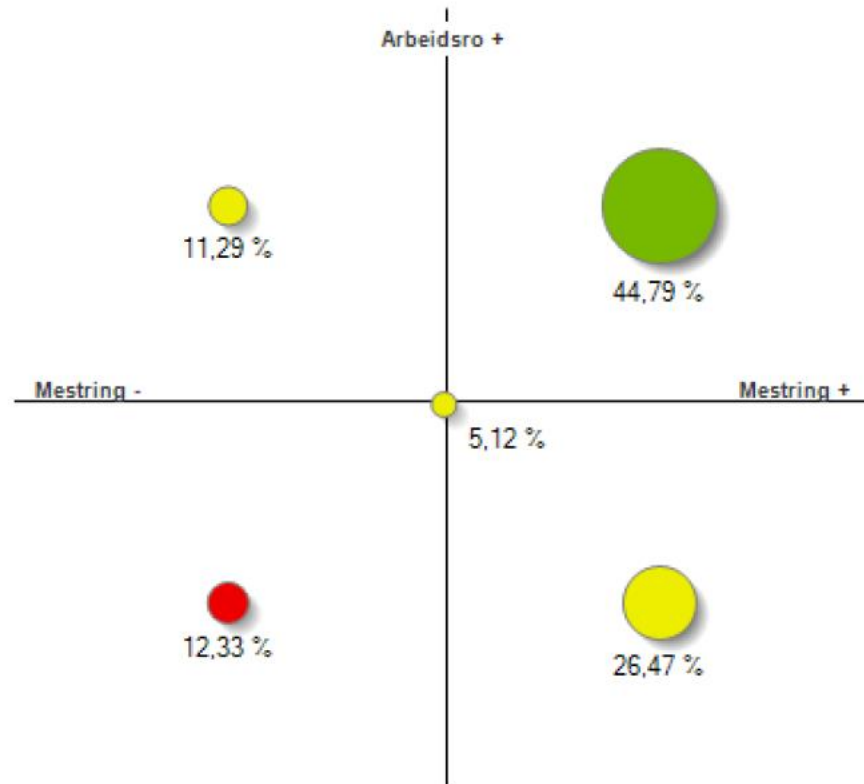
Kommunen og fylkeskommunen skal ha eit forsvarleg system for å følgje opp resultata frå nasjonale kvalitetsvurderingar som departementet gjennomfører med heimel i § 14-4. Som ein del av oppfølgingsansvaret, skal det utarbeidast ein årleg rapport om tilstanden i grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa, knytt til læringsresultat, fråfall og læringsmiljø. Den årlege rapporten skal drøftast av kommunestyret og fylkestinget.

Hva bemerkes ut fra analysene?

- Indeks - vurdering for læring

Hva bemerkes ut fra analysene?

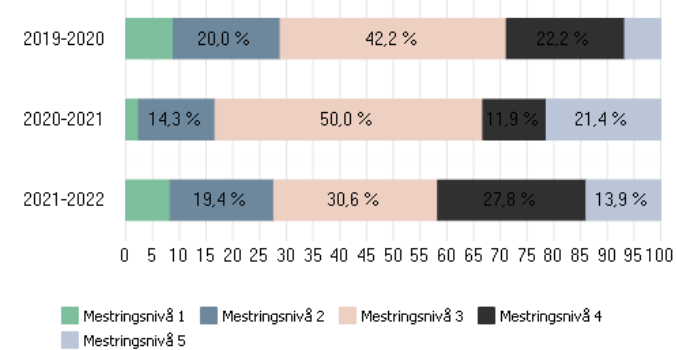
Skoleeiers egenvurdering: En stor andel elever i **kragerøskolene** opplever mestring i læringsarbeidet. Av dem er det 26% som opplever mestring til tross for at det ikke er arbeidsro. **Kragerøskolene** bør videreføre satsningen på klasseledelse gjennom «God start», PALS og andre tiltak som støtter læringsmiljøet i skolene.

Nasjonale prøver

- Formålet med nasjonale prøver er å gi skolene kunnskap om elevenes grunnleggende ferdigheter i lesing, regning og engelsk
- Mestringsnivåer (testskårer) ut frå persentiler
  - 5. trinn: 25 – 50 – 25
  - 8. trinn: 10 – 20 – 40 – 20 – 10
- Feilmarginer oppgis i rapportportalen

Nasjonale prøver 9. trinn Lesing

Mestringsnivå 3

Skalapoeng: 44 til 54

Den typiske eleven på dette nivået kan

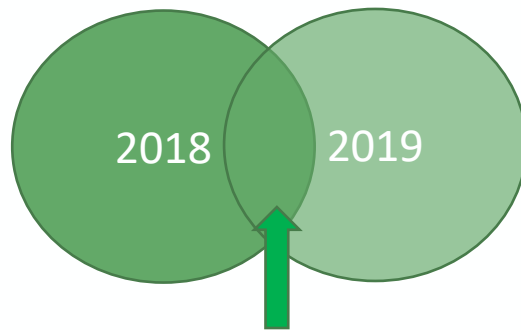
Finne - lokalisere flere informasjonselementer fra ulike steder i tekster som inneholder klart konkurrerende informasjon

Tolke - definere et ikke tydelig uttrykt tema i en eller flere tekster eller forstå sammenhenger mellom ulike deler av en eller flere tekster

Reflektere - bruke personlig og/eller formell kunnskap til å vurdere form eller innhold i tekster

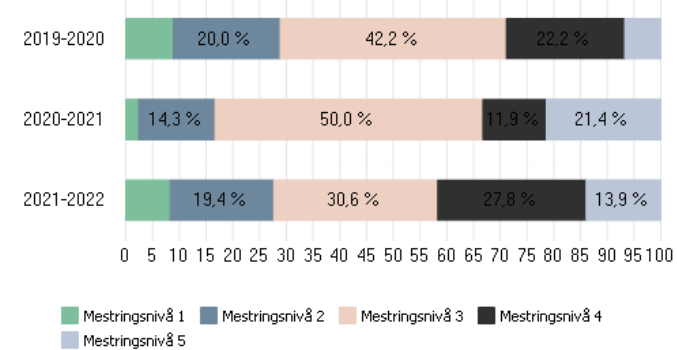
Nasjonale prøver

- Bygger på IRT metodologi

Ankeroppgaver

Nasjonale prøver 9. trinn Lesing

Mestringsnivå 3

Skalapoeng: 44 til 54

Den typiske eleven på dette nivået kan

Finne - lokalisere flere informasjonselementer fra ulike steder i tekster som inneholder klart konkurrerende informasjon

Tolke - definere et ikke tydelig uttrykt tema i en eller flere tekster eller forstå sammenhenger mellom ulike deler av en eller flere tekster

Reflektere - bruke personlig og/eller formell kunnskap til å vurdere form eller innhold i tekster

Styrker og svakheter ved nasjonale prøver

- Styrke

- Gir et meget godt mål på grunnleggende ferdigheter i engelsk, lesing og regning.
- Viktig mål for å overvåke om elevene ved en skole(r) har et så lavt ferdighetsnivå at de vil ha problemer med å mestre videregående utdanning.

- Svakheter

- Ujusterte, dvs. tar ikke hensyn til sosioøkonomiske faktorer.
- Godt kjent og dokumentert at elevenes familiebakgrunn har STOR betydning for hvor godt eller dårlig elevene gjør det på skolen

- Det vil si

- Om en skole har sterke eller svake elevresultater i NP, betyr ikke nødvendigvis at skolen har bidratt tilsvarende til elevenes resultater.

Skolebidragsindikator

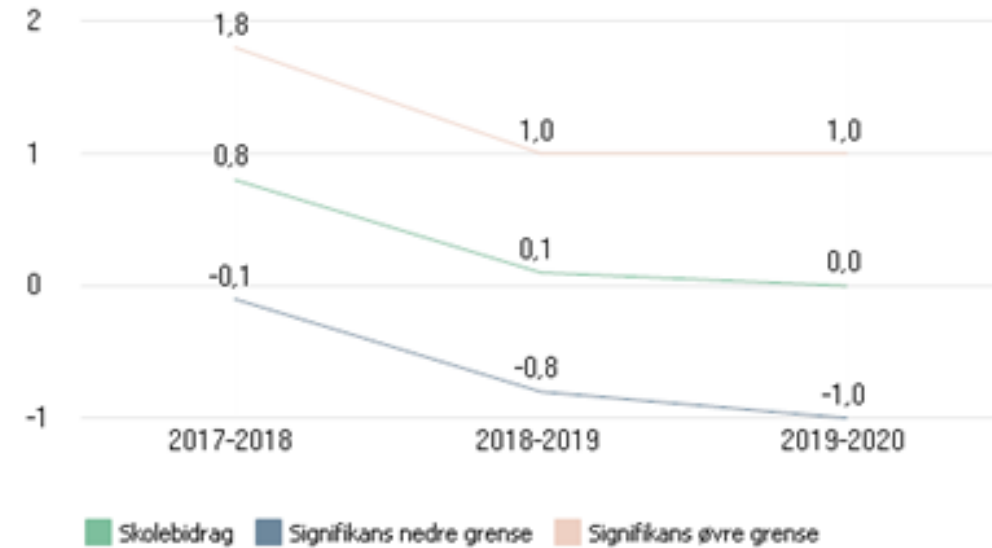
- Sosioøkonomiske faktorer (foreldres utdanning, husholdningsinntekt og innvandringsbakgrunn) ved elevenes familier, påvirker i stor grad elevenes læringsresultater (målt for eksempel gjennom grunnskolepoeng, avgangskarakterer og nasjonale prøver).
- Om elevenes har svake/høye læringsresultater, forteller ikke nødvendigvis om skolen har bidratt lite/mye til elevenes læring.
- Skolebidragsindikatorer tar hensyn til at elevmassen har ulike forutsetninger ut fra familiebakgrunn.
  - Dermed en mer reell sammenligning av din/deres skole(r) i forhold til andre skole.

Skolebidragsindikator

- HVA: Skolebidragsindikatorerne skal gi en indikasjon på hva skolens innsats har å si for elevenes resultater
  - Forskjellen mellom faktiske resultater og forventet resultat utfra elevgrunlaget, sammenlignet med hele landet
- HVORDAN:
  - Til og med trinn 9 nasjonale prøver (engelsk, lesing og regning)
  - 10.trinn nasjonale prøver + eksamensresultater
  - Alle justeres/kontrolleres for tidligere elevprestasjoner og foreldrebakgrunn (foreldrenes utdanningsnivå, husholdningsinntekt og elevenes innvandringsbakgrunn)

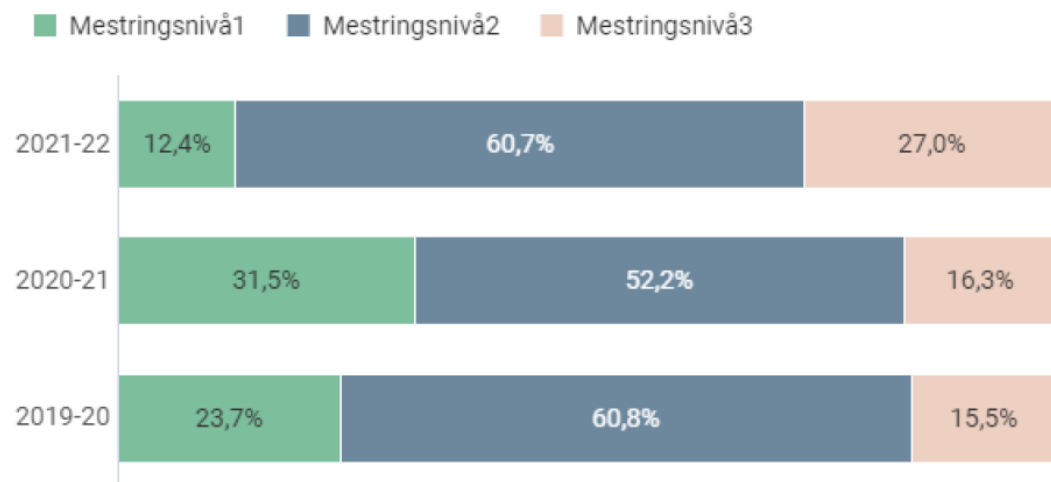
Skolebidrag

- HVIS SKOLEBIDRAGET FOR EN SKOLE ER 0 – NULL – LIGGER DEN PÅ LANDSGJENNOMSNI TTET
- HVIS SKOLEBIDRAGET FOR EN SKOLE ER POSITIVT LIGGER DEN OVER LANDSGJENNOMSNI TTET («STERKERE/BEDRE»)
- HVIS SKOLEBIDRAGET FOR EN SKOLE ER NEGATIVT LIGGER DEN UNDER LANDSGJENNOMSNI TTET («SVAKERE/DÅRLIGERE»)
- I TILLEGG BEREGNES ØVRE OG NEDRE GRENSE FOR SIGNIFIKANS

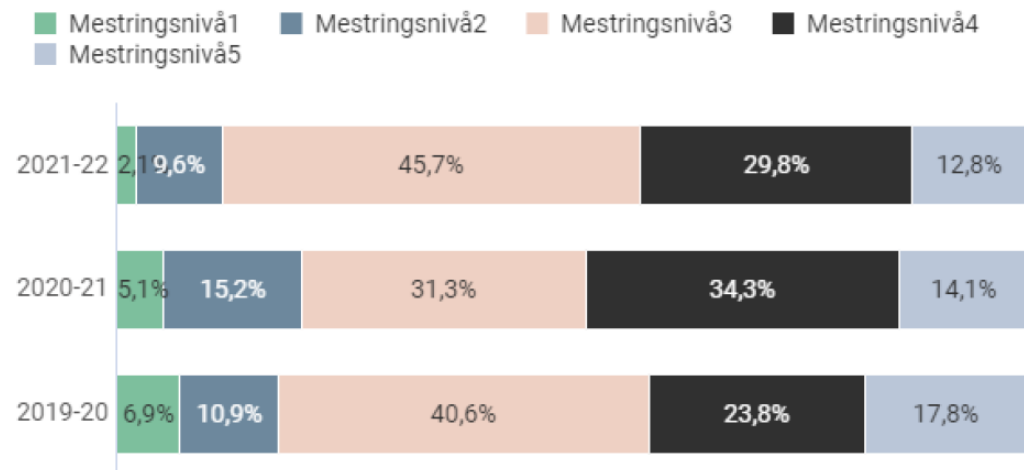

Nasjonale prøver i lesing på 5.trinn

Skalapoeng: 51

Skalapoeng: 53

Hva bemerkes ut fra analysene?

På 8.trinn skårer elevene like under nasjonalt gjennomsnitt med 49 skalapoeng. Her er det en økning i antall elever på nivå en og en nedgang på nivå fem sammenlignet med i fjor. De fleste elevene skårer på nivå fire og fem, som indikerer at de har gode leseferdigheter.

Resultatene på 9.trinn ligger like under forventet resultat med 53 skalapoeng. Det er gledelig at det er en lav andel av elevene som skårer på mestringsnivå en og to.

Hva mangler i analysene?

- Hva skjer med elevene etter de forlater grunnskolen?

Tema		Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Oppvekstbarometer for Kragereø
Befolkning	1	Andel barn, 0-17 år	17,5	19,6	20,4	prosent	
	2	Innvand. og norskf. med innv.foreldre	18,2	18,7	19,8	prosent	
Levekår	3	Barn i fam. m/vedvarende lav inntekt	17	14	12	prosent	
	4	Barn i familier som mottar sosialhjelp	12	7,1	5,7	prosent	
	5	Bor trangt, 0-17 år	13	15	18	prosent	
	6	Barn av enslige forsørgere	18,3	17,0	14,7	prosent	
	7	Barn med barnevernstiltak, 0-17 år	5	4,1	3,9	prosent	
	8	Unge som står utenfor, 15-24 år	7,8	8,4	7,4	prosent (a,k)	
Barnehage og skole	9	Bemanning i barnehage, oppfylt	47	91	92	prosent	
	10	Laveste mestringsnivå i lesing, 5. tr.	25	24	23	prosent (k)	
	11	Laveste mestringsnivå i regning, 5. tr.	37	26	24	prosent (k)	
	12	Trives på skolen, 7. trinn	89	86	86	prosent (k)	
	13	Mobbes på skolen, 7. trinn	3,5	7	7	prosent (k)	
	14	Gjennomsnittlig grunnskolepoeng	42,9	42,7	43,3	poeng (k)	
	15	Gjennomføring i vdg. opplæring	75	79	79	prosent (k)	
	16	Fornøyd med lokalmiljøet, 2021	71	68	68	prosent (a,k)	

Sosio-økonomiske faktorer og «drop out» VGO

Sammenheng sosio-økonomiske faktorer og "drop out"		
Faktorer		Prosentandel som slutter
Foresattes tilstedeværelse	To foresatte	13,1
	Eneforsørger	19,1
Flere barn i familien	En søsken	10,8
	Fire søsken	17,2
Foreldre og barn	To foreldre - en søsken	10,1
	En foreldre - fire søsken	20,2
Mors forventning til barnets utdanning	Forventninger om studier	11,6
	Ingen forventninger om studier	20,2
Tre faktorer samlet	To foreldre, et søsken, mor forventer studier	8,1
	En foreldre, fire søsken, ingen forventninger om studier	30,6

J. S. Coleman. **Social capital in the creation of human capital**
American journal of sociology 1988 Vol. 94 Pages S95-S120

Norsk forskning som ser på sammenhenger mellom sosioøkonomisk status og skoleprestasjoner

- Norsk forskning påviste allerede på 70-tallet at det var slike sammenhenger.
- Nyere forskning tyder på at sammenhengene er forsterket etter tusenårsskiftet.

Bakken og Elstad (2012)

- Ser på sammenhenger mellom grunnskolekarakterer og en indeks av sosioøkonomisk status (basert på foreldres inntekt og utdanningsnivå).
- Elever i den nedre delen av SØS-skalaen hadde et betydelig lavere karaktergjennomsnitt enn elever i den øvre delen av skalaen.

NAV omverdenanalyse -utsatte grupper

De siste 10–15 årene har forskjellene mellom de med lavest og høyest inntekt økt i Norge. **Flyktninger** med kort botid og personer med svak tilknytning til arbeidslivet er overrepresentert blant de med lav inntekt. I tillegg er **personer uten fullført videregående skole** overrepresentert blant arbeidsledige, en trend vi venter at vil forsterke seg. Omstilling, lavere økono-

// Rapport 4 // 2023

NAV's omverdensanalyse 2023–2035

Samfunnstrender og konsekvenser
for NAV

NAV omverdenanalyse -utsatte grupper

- 2016
  - Innvandrere med flyktningebakgrunn
  - Personer med psykiske lidelser
  - Unge voksne som ikke har fullført VGO
- 2019
  - Innvandrere med flyktningebakgrunn
  - Unge voksne som ikke har fullført VGO
- 2023
  - Unge voksne som ikke har fullført VGO
  - Innvandrere med flyktningebakgrunn

Strategi for kvalitetsutvikling i skolen i lys av fagfornyelsen

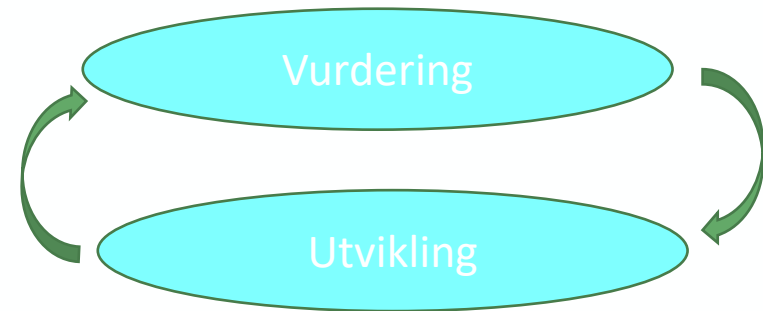
4.3 Støtte til å ta i bruk verktøy og ressurser for kvalitetsutvikling

Et viktig kjennetegn ved skoler som lykkes med kvalitetsutvikling, er at de har kompetanse i å kartlegge og fortolke informasjon slik at resultatet kan danne grunnlag for utviklingsarbeid.

Å bevege seg fra kunnskapsinnhenting til kvalitetsutvikling forutsetter at lærere, ledere og skoleeiere drøfter og fortolker resultater. Denne prosessen bidrar til å utvikle vurderingskompetanse og forståelse av hva som kan være realistiske og hensiktsmessige tiltak basert på resultatene.

Ekspertgruppe for skolebidrag - sluttrapport

- Utvikling uten forutgående vurdering er meningsløst.
- Vurdering uten påfølgende utvikling er kontroll (styringsinformasjon).
- Fra prøving og feiling til systematisk kunnskapsarbeid

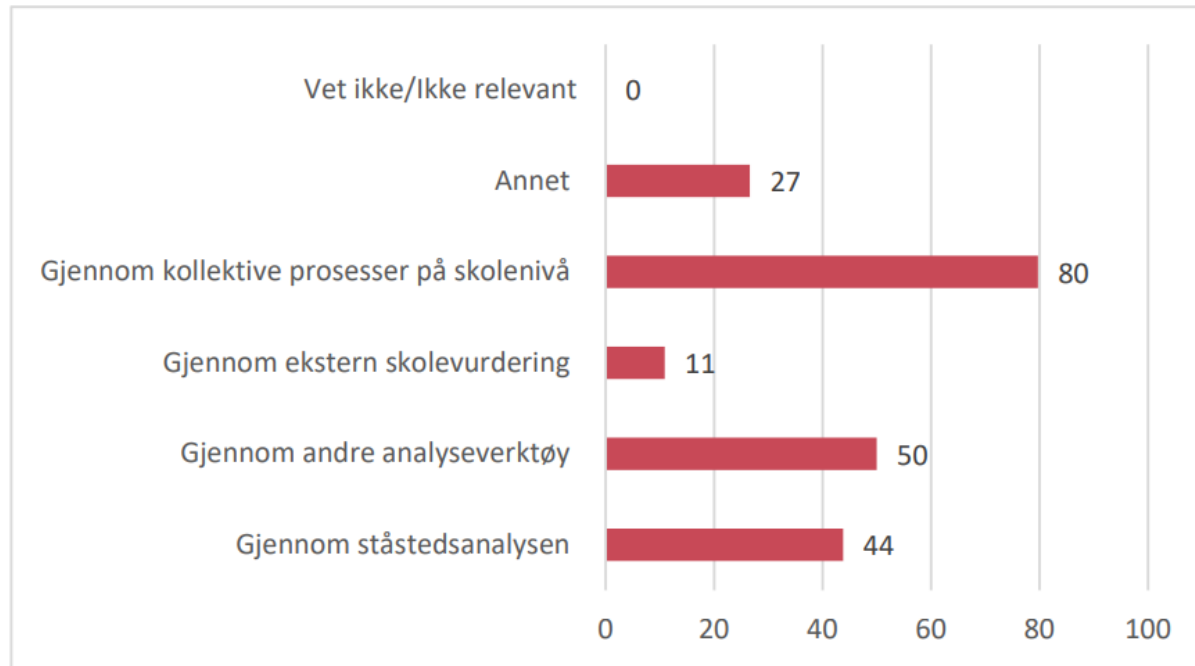

Ekspertgruppe for skolebidrag – sluttrappport (mai 2021)

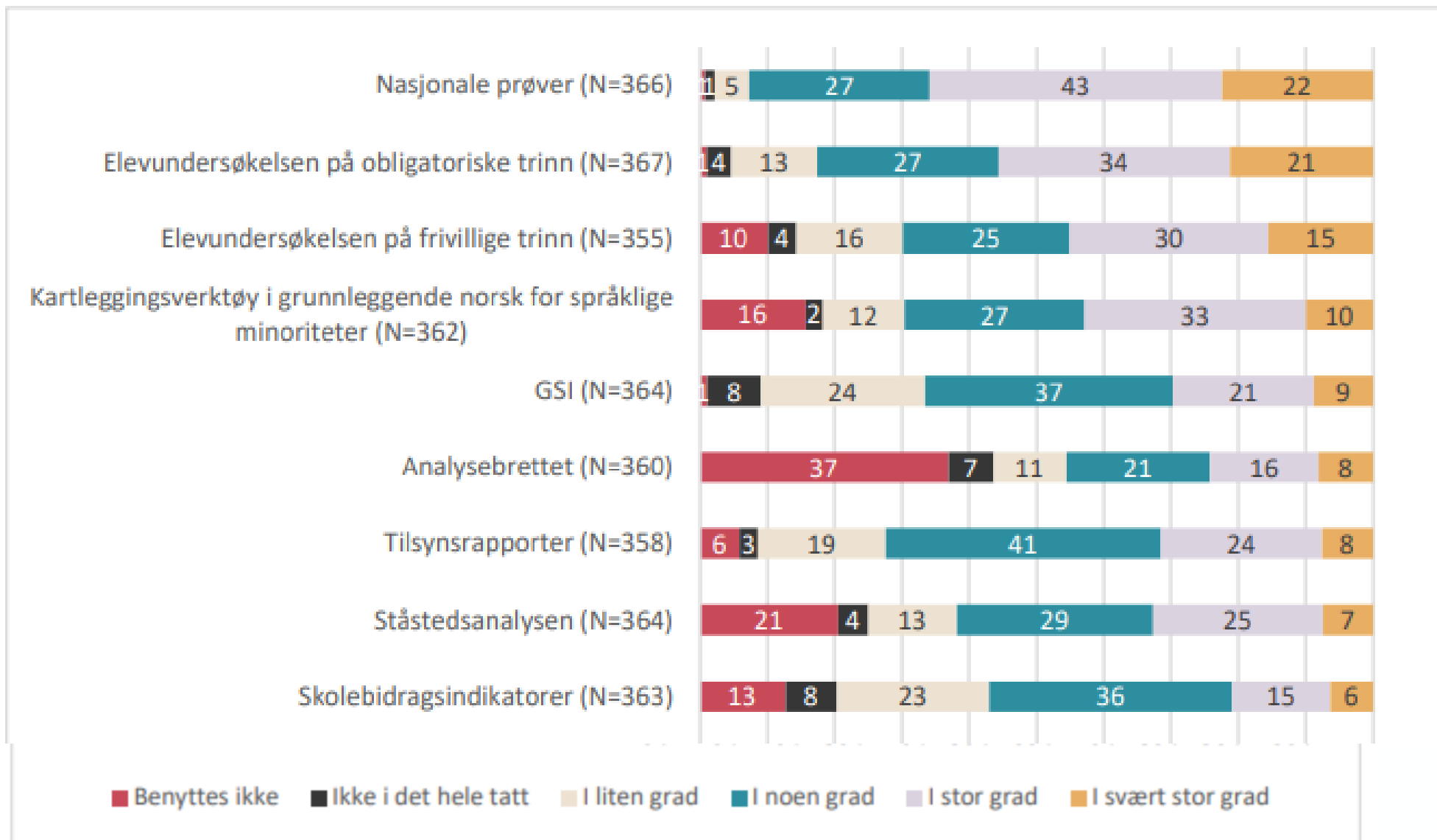
- Ekspertgruppen mener at det trengs mer undersøkende aktivitet i utdanningssystemet, og at det er nødvendig å styrke systemets **kunnskap og kompetanse på alle nivåer. Særlig må systemet settes i stand til jevnlig å undersøke praksis og bruke resultatene av undersøkelsene til å forbedre praksis.** Kapittel 6 viser at de skolene som har høyt bidrag til elevenes læring løpende undersøker og forbedrer og forbedrer praksis, som en del av daglig drift. Skoleledelsen og lærerne handler raskt når de avdekker mindre problemer, og legger sammen en plan for hvordan de skal håndtere mer tidkrevende problemer

Hvor/hvordan henter skoler informasjon til kartlegging av kompetansebehov

- 80 % av skolene melder at de henter informasjon gjennom kollektive prosesser.

Kilde: Rogde,m.fl. (2020)

Figur 5.1 'I hvilken grad opplever dere at følgende prøver, undersøkelser, verktøy og datakilder er nyttige i deres arbeid med å vurdere og utvikle kvaliteten på opplæringen?', skoleledere grunnskole (trinnuavhengig), prosent

Kilde: Bergene m.fl. 2023

FHI - oppvekstprofil

- Samarbeidsprosjekt – 2019 til 2023
- Data er normalt publisert sektorvis
- Setter sammen data fra flere sektorer - kommunene få et mer tilgjengelig, nytt og mer utdypende kunnskapsgrunnlag.

- Profilene sammenfatter statistikk om
  - tilhørighet og trygghet i familien og nærmiljøet
  - tilknytning til skole (og arbeidsliv)
  - psykisk og fysisk helse
  - økonomi og levekår

- <https://www.fhi.no/op/oppvekstprofiler/hent-oppvekstprofil/>

Referanser

- Bergene, A. C., Vika, K. S., Lynnebakke, B., Ramberg, I., & Wollscheid, S. (2022). Spørsmål til Skole-Norge: Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere våren 2022.
- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American journal of sociology*, 94, S95-S120.
- Steffensen, K., Ekren, R., Zachrisen, O. O., & Kirkebøen, L. J. (2017). Er det forskjeller i skolers og kommuners bidrag til elevenes læring i grunnskolen? En kvantitativ studie.
- Arbeids- og velferdsdirektoratet (2023). NAVs omverdensanalyse 2023–2035. Samfunnstrender og konsekvenser for NAV. Retrieved from [file:///C:/Users/pergar/Downloads/NAVs%20omverdensanalyse%202023-2035%20\(3\)%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/pergar/Downloads/NAVs%20omverdensanalyse%202023-2035%20(3)%20(1).pdf)